

35-59 балів – “незадовільно” з правом на перескладання,
1-34 бали – “незадовільно” без права на перескладання.
Критерії оцінювання представлено в Таблиці 1.

Таблиця 1.

Критерії оцінювання видів діяльності студентів з біології під час педагогічної практики

| № п/п | Види діяльності | Бали |
|---------------|---|------|
| 1. | Виконання обов'язків студента-практиканта і дотримання трудової дисципліни | 2 |
| 2. | Наявність документації з педагогічної практики (тематичний план, розроблені плани-конспекти уроків, конспекти залікових уроків) | 8 |
| 3. | Наявність аналізу уроків з предмета інших студентів-практикантів або учителя (не менше трьох) | 3 |
| 4. | Знання програмного матеріалу уроку (теоретичного, фактичного) | 5 |
| 5. | Застосування на уроці засобів наочності, комп'ютерних технологій, технічних засобів навчання | 3 |
| 6. | Застосування на уроці оптимальних методів навчання, адекватних меті і змісту уроку | 2 |
| 7. | Ефективність управлінської діяльності на уроці (організаторська, комунікативна та інші) | 2 |
| 8. | Досягнення мети уроку | 5 |
| 9. | Проведення виховного заходу з предмета і його оформлення | 10 |
| <i>Всього</i> | | 40 |

Ми вважаємо, що активне включення студента в професійну діяльність сприяє розширенню зон актуального й найближчого розвитку його особистості.

Грунтуючись на формуванні навчальної мотивації під час педагогічної практики ми розвиваємо у студента індивідуальні особливості інтелектуальних здібностей, емоційну спрямованість; навчально-виховний процес будуємо на основі особистісно-орієнтованого, індивідуального та диференційованого підходів.

ФОРМУВАННЯ ГАРМОНІЙНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ОСВІТИ

Летинська О.О., Малаканова Л.В. (Полтава)

Іван Вакарчук, міністр освіти і науки України, вважає, що немає складнішої теми для вищої школи, ніж виховна робота. Молода людина перебуває під постійним тиском часом вельми агресивного зовнішнього середовища і тому складно давати конкретні поради [2].

Кожний вищий навчальний заклад напружував свої форми і методи виховної роботи. Виховна роль вищих навчальних закладів, на думку Івана Вакарчука, полягає у залученні академічної спільноти до світової культурної спадщини та формуванні національної складової світогляду. Це включає:

- формування високого рівня освіченості, вихованості, духовності;
- вивчення національних традицій, культурних надбань українського

- народу;
- усвідомлення наших цінностей її почуття національної гідності;
- високу культуру державної мови, як мови навчання у вищих навчальних закладах.

Вища освіта має включати в себе те обов'язкове, що дасть можливість кожному студентові включитися у самостійне життя і вдосконалювати себе - свій розум, талант, свої індивідуальні обдарування - усе наступне життя.

Реальна мета сьогодні - дати кожному студентові ту освіту і культуру, і на їх основі надати умови для розвитку тих сторін особистості, для яких є найбільш сприятливі суб'єктивні умови (бажання індивіда) і об'єктивні можливості сім'ї, вишу, громадськості.

Серед студентів факультету філології та журналістики було проведено опитування із метою виявлення спрямування сучасної молоді, її поглядів і переконань щодо сучасної освіти. На запитання: «Чим для тебе є освіта?» було отримано наступні відповіді: серед жінок (Ж) «засіб отримання поставлених цілей» - 20% , «засіб отримання знань» - 15%, «ЗУН» - 10%, «основа успіху» - 5%, «освіта=диплом=незалежність» - 5%, «те, що допомагає зрозуміти самого себе» - 5%, «шанс самореалізуватися у житті» - 5%, «можливість здобути знання» - 5%, «освіта=самоосвіта» - 5%; серед чоловіків (Ч) «процес навчання, здобуття знань» - 10%, «культура» - 5%, «розуміння навколишнього» - 5%, «спосіб реалізуватися» - 5%.

Як можна побачити, більшість жінок-респондентів (35%) вважають освіту засобом, а не ціллю. Це проміжний етап на шляху життя. Освітою називають ЗУН – 10% жінок і 10% чоловіків; 5% дотримуються думки, що освіта – це культура.

На думку науковця Б.У.Мірочника, у часи розбудови нашого суспільства мають бути висунені такі цілі, які забезпечують не обов'язково універсальні, але обов'язково об'єктивно необхідні (базисні) якості для розвитку і особистості, і суспільства в цілому на конкретному етапі. Ключовим поняттям для групування цих базисних людських рис повинно стати поняття базової культури [4; 22].

1. Саме через відсутність культури проявляються усі прорахунки у вихованні і ті проблеми, розв'язання яких стане основою всебічного розвитку нових генерацій.
2. Базова культура, за визначенням цього науковця, - це певна сукупність мінімальних або оптимальних властивостей, якостей, орієнтацій особистості, які дозволяють індивіду розвиватися у гармонії із суспільною культурою.

В базову культуру, згідно такої думки, входять кращі зразки світової, загальнолюдської, національної, загальнонародної культури, традиційні і сучасні їх зразки. Тим самим підкреслюється загально-культурне значення гуманістичного виховання. Такий підхід встановлює відношення з світовою культурою, забезпечує включення вітчизняної культури в світову культуру як її частину.

Виходячи із сучасної соціально-педагогічної ситуації, Б.У.Мірочник виділяє напрями базової культури, які можуть скласти основу змісту виховання [4; 21].

- культура життєвого самовизначення і культура сімейних відносин;
- економічна культура і культура праці;
- політична, правова культура;
- інтелектуальна, моральна і культура спілкування;
- екологічна, художня і фізична культура.

У філософії вважають, що людина – це біопсихосоціальна істота, тобто

– «біо» означає здоров'я, і як наслідок, красу тіла, у поняття «психо» (від гр. *psychikos* – душевний) входять усі розумові процеси, такі як пам'ять, мислення, уява тощо, а термін «соціальний» (від фр. *socialis* – суспільний) відповідає поведінку людини, її дії у соціумі, тобто суспільстві [7; 486]. У філософському словнику подано таке визначення: «Культура – догляд, поліпшення, ушляхетнювання тілесно-душевно-духовних сил, схильностей і здібностей людини, а отже, і ступінь їх розвитку; відповідно розрізняють культуру тіла, культуру душі і духовну культуру» [6; 386].

Базова основа культури містить в якості ядра загальнолюдські цінності і передбачає слідування актуальним вимогам з усунення недоліків виховання. Так, у плані культури праці сьогодні важливо формувати такі якості як діловитість, планомірність, робітнича гідність, вірність обов'язкам перед колегами і споживачами. Демократична культура вимагає розуміння нових відносин у системі «людина – суспільство – держава», вміння вести дискусію, відстоювати свою точку зору, знання демократичних процедур, прав і обов'язків.

Нові підходи до виховання, які можуть дати розробку базових основ культури, найбільш чітко проявляються у культурі життєвого самовизначення особистості, що є центральним поняттям базової культури.

Розвиток суспільного виробництва має надзвичайно велике значення в нинішніх умовах, особливо тепер, коли Україна претендує на членство у Євросоюзі, а також докладає зусиль до вступу в інші світові організації. Суспільне виробництво прямопропорційно залежить від ЗУН людей, адже людина є творцем і будівником, активним учасником усіх сфер виробництва і духовного життя народу. Людина не лише споживає продукти своєї праці, але й бере участь у виробництві, прогнозує його майбутнє. Особистість стає активною рушійною силою прогресу людства лише за умови глибокого пізнання об'єктивних законів розвитку природи та суспільства, набуття глибинних знань, умінь і можливостей їх використання на благо прогресу, і логічно, що освіта відіграє провідну роль у розвитку суспільного виробництва, адже саме тут закладається фундамент усього того, що згодом функціонуватиме у виробництві, саме від освіти залежать думки і спрямування майбутніх працівників нашої держави. Тут виникає таке поняття як культура праці, а також питання: чи усі майбутні випускники націлені на працю, і в чому вони вбачають сенс свого життя. Опитані студенти вбачають його таким: (Ж) «продовження роду» – 15%, «досягти успіхів у кар'єрі і побудувати сім'ю» – 15%, «досягнення щастя, реалізація мрій і бажань» – 10%, «досягнення певних поставлених цілей» – 5%, «створення сім'ї, виховання дітей» – 5%, «самоудосконалення» – 5%, «досягнення вершин у різних сферах людської діяльності» – 5%, «щоб після смерті згадували гарним словом, а не навпаки» – 5%, «необхідно прожити життя так, щоб ні про що не жалкувати» – 5%, «реалізація себе як особистості» – 5%, (Ч) «в самому житті» – 10%, «в коханні» – 5%, «в тому, щоб в достоїнстві його (життя) прожити» – 5%, «сенсу життя не існує» – 5%.

Із сенсу власного життя впливає розуміння сенсу освіти респондентами. Для них сенс освіти становлять: (Ж) «отримання ЗУН, щоб стати кваліфікованим працівником, заробляти гроші» – 20%, «самопізнання і самовдосконалення» – 20%, «забезпечення країни спеціалістами» – 5%, «виховання освітченого громадянина» – 5%, «засвоєння знань з подальшим їх застосуванням у житті» – 5%, «забезпечення майбутнього» – 5%, «передача знань» – 5%, «отримання диплому» – 5%, «незалежність і впевненість у собі, своїх можливостях» – 5%, (Ч) «у перспективах (майбутньої роботи)» – 10%, «в культурі» – 5%, «в набутих знаннях» – 5%, «у пізнанні нового» – 5%.

Нині, говорячи про зміст освіти, постійно використовується слово «гармонія». У великому тлумачному словнику сучасної української мови подано

таке визначення: « Поєднання, злагодженість, взаємна відповідність якостей (предметів, явищ, частин цілого)». Респонденти розтлумачили поняття «гармонія» так: (Ж) «поєднання внутрішнього світу людини із зовнішнім його виявом» - 15%, «взаєморозуміння у стосунках» - 15%, «внутрішній стан людини, при якому душа і тіло почувають себе комфортно» - 10%, «врівноваженість фізичного і духовного в людині» - 10%, «повне задоволення життям, відсутність бажань» - 10%, «стан, коли радієш кожному прожитому дню» - 5%, «всебічний розвиток» - 5%, не знають відповіді на запитання - 5%; (Ч) «поєднання прекрасного» - 10%, «те, до чого всі прагнуть» - 5%, «стан рівноваги між зовнішніми обставинами і внутрішнім світом» - 5%, «радість» - 5%. Та гармонія - це не просто поєднання емоційного, раціонального і поведінки в людині. Задля урівноваженого життя особистості потрібні творчість, гнучкість, з'являється необхідність звернутися до досвіду всього людства, тобто, знов-таки, повинна бути культура. Поняття "культура" - це гармонія культури знань, культури творчих дій, культури почуттів і спілкування. Культура - це досягнення особистістю певної гармонії, яка дає їй соціальне життя і працю, а також особистий комфорт.

Згідно із теорією Маслоу, потреби першого рівня - фізіологічні, є вродженими і властиві усім людям - це потреба у їжі, відпочинку, теплі тощо. Потреба у безпеці, захисті і порядку виникає, якщо фізіологічні потреби людини задоволені не менш, ніж на 85 %. Соціальні потреби (у дружбі, повазі, схваленні, визнанні, любові), а також потреба у самоповазі виникають за умови задоволення потреби у безпеці на 70%. При задоволенні потреби у самоповазі на 60% особистість починає відчувати потребу у самоактуалізації, реалізації свого творчого потенціалу. Тож, потреби більш високих рівнів можуть виявлятися тільки у тому випадку, якщо було досягнуто певного рівня задоволення потреб попереднього рівня [3; 298].

Можна зробити висновок, що респонденти досягли вже певних рівнів, адже найціннішим у власному житті вони вважають все-таки нематеріальне: (Ж) «родина, її благополуччя» - 40%, «щастя та здоров'я рідних» - 10%, «життя» - 10%, «кохана людина» - 5%, «відчувати, що тебе цінують і поважають» - 5%, «відносини в родині» - 5%; (Ч) «родина» - 20%, «ширий розум» - 5%.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. - К.: Ірпінь: ВТФ "Перун", 2003.
2. Доповідь Міністра освіти і науки на підсумковій колегії Міністерства освіти і науки України «Вища освіта України - європейський вимір: стан, проблеми, перспективи»
<http://almamater.com.ua/modules/smartsection/item.php?itemid=48>
3. Маслоу А.Г. Мотивация и личность / пер. с англ. - 3-е изд. - СПб. : Питер., 2003.
4. Мірочник Б.У. Класний керівник: пріоритетні напрями роботи // Рідна школа, 1997, № 8, С. 20-24.
5. Україна ХХІ століття. Державна національна програма "Освіта" // Освіта, 1992, № 70-73.
6. Філософський словник соціальних термінів. Видання третє, доповнене. - Харків: «Р.И.Ф.», 2005.